

Жозеп Боррель про нові завдання європейської дипломатії

В. Орлик, центр зовнішньополітичних досліджень НІСД

14 листопада 2022 р. відбулася нарада міністрів закордонних справ ЄС під головуванням високого представника ЄС із питань зовнішньої та безпекової політики Жозепа Борреля. Після заходу головний дипломат ЄС виступив з промовою, тези якої можна вважати визначальними для розвитку зусиль європейської дипломатії найближчої перспективи¹.

Висновки

1. У Євросоюзі триває **активна дискусія щодо міжнародного позиціювання** з огляду на формування нової конфігурації світової політичної системи, яку визначатиме глобальне **суперництво США – КНР**.

2. Зважаючи на безпекову ситуацію в Європі, що склалася внаслідок збройної агресії РФ проти України, ЄС постав перед потребою докорінно переглянути зовнішньополітичну стратегію. Метою є збереження міжнародного впливу та нової моделі розвитку, знаковими складниками якої мають стати **нові принципи взаємодії з РФ**: ізоляція, обмеження економічного розвитку, відповідальність за порушення міжнародного права.

3. Вторгнення Росії в Україну призвело до зміни геополітичного ландшафту Європи, активізувавши процес розширення Євросоюзу після майже десятирічної паузи. **Питання розширення ЄС** набуло ключового значення для збереження стабільності й безпеки європейської спільноти. Розв'язання **проблеми членства держав регіону Західних Балкан** стане індикатором готовності ЄС до нової глобальної ролі.

Основні положення промови Ж. Борреля:

• Пріоритетом європейської дипломатії є **продовження одностайної підтримки України** «до перемоги, яку треба розуміти за українськими параметрами». Практичним підтвердженням цього є початок Місії військової допомоги

¹ Foreign Affairs Council: Press remarks by High Representative Josep Borrell after the meeting / Delegation of the European Union to Ukraine. 2022. 15 Nov. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/foreign-affairs-council-press-remarks-high-representative-josep-borrell-after_en

ЄС (EUMAM) з метою підготувати щонайменше 15 тис. українських військових (наприкінці листопада).

Європейський Союз і країни-члени вже надали Україні військового обладнання не менш як на 8 млрд євро (що становить близько 45 % американської військової допомоги) і докладатимуть зусиль у цьому напрямі й далі.

- Розроблено **новий проєкт принципів взаємодії ЄС із РФ**. Не оприлюднюючи самого документа, Ж. Боррель назвав основні положення нової стратегії – ізоляція Росії, підтримка України, намагання зменшити наслідки війни. Зокрема:

- ЄС виступає за *міжнародну ізоляцію Росії*, запровадження обмежувальних заходів щодо російської економіки та недопущення їх обминання. Євросоюз має намір притягнути до відповідальності за порушення міжнародного права й воєнні злочини, здійснені в Україні, і представників третіх країн, зокрема Ірану та Білорусі;

- *підтримка України*, окрім зазначеного військового складника, полягатиме в протистоянні посиленню систематичних нападів Росії на цивільних осіб та цивільну інфраструктуру; допомозі з ремонтом та заміною зруйнованої енергетичної інфраструктури;

- ЄС *посилюватиме власну стійкість у сфері енергетичної безпеки та критичної інфраструктури*, а також протидію гібридним загрозам Росії та маніпулюванню інформацією;

- треба *зупинити використання Росією їжі як зброї* – її спроби блокувати постачання продовольства з України на світові ринки. Міжнародна спільнота має забезпечити відновлену та практичну реалізацію Чорноморської зернової ініціативи (за посередництва ООН і Туреччини) після кінцевого терміну 19 листопада. Ця ініціатива виникла не через стихійне лихо чи піратів, а через «блокаду російською армією експорту з України –використання голоду як зброї»;

- *підтримка громадянського суспільства, правозахисників та незалежних ЗМІ* всередині та за межами РФ є необхідним кроком з боку ЄС.

- **Західні Балкани так само є геостратегічним пріоритетом ЄС**, майбутнє регіону – у Європейському Союзі, що мають підтвердити рішення чергового саміту «ЄС – Західні Балкани» 6 грудня 2022 р. «Непотрібна і контрпродуктивна напруженість» між Косовом та Сербією загрожує новою кризою в регіоні, що також є виявом «безпосереднього руйнівного впливу російської агресії проти України». Обидві сторони конфлікту мають терміново продемонструвати готовність знайти шлях порозуміння, а ЄС зосередиться на гібридних загрозах, спрямованих на регіон, зокрема на питаннях кіберзахисту.

- Євросоюз прагне й далі бути активним учасником міжнародних процесів, заявляючи про *участь у врегулюванні кризових ситуацій за межами Європи* – регіон Великих озер в Африці, розблокування поточної політичної ситуації в Лівані, порушення прав людини Іраном, постачання ним зброї РФ тощо.